

Työelämä ja yhteiskunta pandemian hetkellä

Mäkikangas, Anne & Pyöriä, Pasi (toim.) (2023).
Koronapandemia, työ ja yhteiskunta. Muuttuiko Suomi?
Gaudeamus. 344 sivua.

KORONAPANDEMIA, *työ ja yhteiskunta* painottaa vahvasti työelämän tutkimusta: aihepiirille on varattu kaksi kolmannesta teoksen sivuista. Artikkelikokoelman muista teemoista, harrastuksista, elämäntavoista, perheistä ja opiskelijoista, olisi kiinnostavaa lukea enemmänkin, mutta ratkaisu mahdollistaa laajan kattauksen pandemian työelämävaikutuksista.

Temaattisen kokoelman 13 artikkelista suurin osa on usean kirjoittajan yhdessä laatimia. Kirja kattaakin monenlaisia viitekehyksiä, näkökulmia, teoriataustoja ja menetelmiä, joiden valossa analysoidaan pandemian seurauksia.

PANDEMIA VAHVISTI ETÄTYÖTÄ

Vaikka koronapandemia oli vaikea yhteiskunnallinen kriisi, sen seuraukset eivät olleet pelkästään kielteisiä. Esimerkiksi pitkään odotettu etä- ja hybridityö realisoituivat vihdoinkin laajassa mitassa. Etätöiden hyvät puolet tulevat esiin monissa kirjan artikkeleissa. Työmatkojen väheneminen helpotti arkea, ja etätö avasi mahdollisuuksia rytmittämään työtä itselle ja perheelle sopivasti.

Kirjoittajat toki tuovat myös esiin tarpeen kehittää verkkoperustaisen työn käytäntöjä siten, että ne mahdollistavat jokaiselle riittävästi

yhteisöllisyyden ja kuulumisen kokemuksia eivätkä lisää työn intensiteettiä liikaa. Esimerkiksi Tuomo Eloranta, Outi Vanharanta, Thomas Olsson, Jussi Okkonen ja Matti Vartiainen tuovat esiin viisi erilaista etätöiden muotoilun tyyppiä: työtehtävien muotoilu, ajankäytön muotoilu, työn sosiaalisten suhteiden ja kognitiivisen muotoilu sekä työympäristön muotoilu. Tutkimuksensa pohjalta he antavat etätöiläisille myös käytännön vinkkejä.

ERiarvoisuus jopa syveni

Koronapandemia, työ ja yhteiskunta kuvaa kokonaisuudessaan hyvin sitä, että kriisi kohteli yhteiskunnan jäseniä eriarvoisesti. Osin se syvensi entisestään olemassa olevia epäkohtia ja jakolinjoja.

Esimerkiksi Arja Haapakorpi ja Emmi Siirtola käsittelevät artikkelissaan esittävän taiteen edustajien kohtaamaa sokkia ja yrityksiä ratkaista sitä virtuaalitapahtumia rakentamalla. Tiina Saari, Pasi Pyöriä, Tuija Koivunen, Minna Leinonen, Katriina Tapanila ja Harri Melin taas nostavat esiin suorittavan työn tekijät, joiden näkökulma jää liian helposti hybridityön hypetyksen varjoon: he eivät siirtyneet etätöihin vaan joutuivat kohtaamaan kohonneet

riskit ja epämukavuudet työpaikoillaan, elleivät sitten joutuneet lomautetuiksi tai tyystin irtisanoituiksi.

Kirjan lukuisista ansiokkaista artikkeleista minua puhutteli eniten Heini Kinnusen, Emma Lambergin ja Hanna Ylöstalon selkeäsanainen kirjoitus ”Sukupuolinäkökulmia korona-aikaan – koronakriisi sosiaalisen uusintamisen ja hoivatyön kriisinä”. Kirjoittajat käsittelevät ensisijaisesti aiemman tutkimuksen pohjalta yhteiskuntapoliittisesti tärkeää aiheetta: miten koronakriisi syvensi hoiva-alan ja terveydenhuollon ammattilaisten ahdinkoa ja sukupuolittunutta eriarvoisuutta ja siten edesauttoi hoivaresurssien ehtymistä? Sosiaalisen uusintamisen käsitteen avulla he laajentavat pandemian työelämävaikutusten tarkastelua sukupuolittuneisiin palkattoman työn muotoihin.

Kirjoittajat nostavat esiin tarpeen siirtyä hoivaavan ja uusintavan talouden huomioivaan talouspolitiikkaan. Se vaatisi esimerkiksi

SUORITTAVAN TYÖN TEKIJÖIDEN NÄKÖKULMA JÄÄ LIIAN HELPOSTI HYBRIDITYÖN HYPETYKSEN VARJOON.

julkisen investoinnin käsitteen laventamista siten, että se kattaisi kasvua ja työtä luovat naisennemistöiset hoiva- ja koulutuspalvelut. Parvekkeilta annettavien taputusten on aika muuttua paremmiksi palkoiksi ja työn ehdoiksi.

KATSE TARKENTUU VASTA VUOSIEN MYÖTÄ

Tieteellisen kirjan toimittaminen ja kirjoittaminen on yleensä vuosien prosessi. Isossa yhteiskunnallisessa murrosvaiheessa tämä väistämättä lyö leimansa loppu-
lokseen. Työ ja yhteiskunta ovat

ehtineet muuttua lisää siitä, kun kirjoittajat ideoivat käsikirjoitukseensa ja kirjoittivat ensimmäiset versionsa. Kyky ymmärtää muutosta, eli analyysit ja tulkinnat ovat niin ikään ehtineet edetä. Paikoin lukijalle tuleekin tunne, että vuosi tai puolitoista aiemmin artikkelikokoelma olisi ollut osuvaa ja kaivatua aikalaisanalyysiä.

Otsikko tosin virittää lukijan katsomaan taaksepäin, mutta kirjoitushetkellä on saattanut olla hieman aikaista vastata vaativaan kysymykseen, muuttuiko Suomi koronapandemian takia. Todennäköisesti kysymystä ruoditaan

vielä vuosia, sillä muutosten ja kriisien merkityksiä on vaikea nähdä muutoksen hetkellä tai edes välittömästi niiden jälkeen. Teos antaakin pohjan tuleville analyyseille ja jatkopohdinnoille kuvaamalla laajan tutkijakunnan ensivaikutelmia siitä, miten koronapandemia ehkä muutti työtä ja yhteiskuntaa.

ANU JÄRVENSIVU, FT, DOSENTTI
tutkimuspäällikkö
Työterveyslaitos

 <https://orcid.org/0000-0002-3593-5485>